

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enarrationes Vocvm Priscarvm In Libris De Re Rvstica

Georgius <Merula>

Lvgdvni, 1549

Aldvs Lectori S.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12996

ALDVS LECTORI S.

DAMPRIDEM decreui, quacunq; in re
 possum, prodesse studiosis. Quamobrem per
 quam utile uisum est futurum, si hic de diebus
 & qui in uigintiquatuor partes, & qui in
 duodecim diuiduntur: tum de horis, quæ sunt apud Palladiũ,
 nonnihil dicamus. Atque eò magis, quòd à perquam paucis
 ætatis nostræ hominibus intelliguntur. Dierum duo sunt ge-
 nera, alij naturales: alij ciuiles. Naturales, quibus nunc pas-
 sim utimur, constant quatuor & uiginti partibus æqualibus
 ab occasu Solis, ad alterũ occasum: quæ horæ appellantur:
 & Græcè ἰσημερινὰ, Latinè æquinoctiales dicuntur. Ciu-
 les autem ab ortu Solis ad occasum constant duodecim parti-
 bus inæqualibus: quæ Græcè ἡμερησὶα, Latinè tēporales, seu
 quod idem est, uulgares nominantur. Atq; hæ duodecim par-
 tes hybernis solstitijs breuissimæ sunt, & tertia parte mino-
 res, quàm æquinoctiales, æstiuis autem longissimæ, eadem-
 que tertia maiores, quàm illæ, & quod sequens est, uincunt
 hybernas duabus quartis: siue, quod idem est, dimidio, id
 quod significare uoluit Vergilius eo uersu, An'ne nouum
 tardis sydus te mensibus addas: id est, Iunio, & Iulio, qui-
 bus horæ longissimæ sunt. At uere, sole arietem, autumnò,
 libram ingrediente, pares sunt æquinoctialibus: eademq;
 ab hyberno solstitio ad æstiuum, cum die crescente cre-
 scunt: ab æstiuo autem ad hybernum, cum eodem decre-
 scente decrescunt. Et quoniam singuli dies ciuiles, ac no-
 ctes totius anni, horis duodecim continentur, sexta die hora
 semper est meridies: & prima incipit oriente Sole. Duode-
 cima eodem occidente finitur. Verbi gratia, mense Martio
 cum hæ ipsæ horæ temporales ferè pares sunt æquinoctia-
 libus, prima hora diei ciuilis est eadem cum tertiadecima
 diei

diei naturalis. Secunda, eadem cum quartadecima. Tertia, cum quintadecima. Quarta, cum sextadecima. Quinta, cum decima septima. Sexta, cum decima octava. Septima, cum decimanona. Octava, cum uigesima. Nona, cum uigesima prima. Decima, cum uigesima secunda. Undecima, cum uigesima tertia. Duodecima, cum uigesima quarta. Illud igitur in sacris literis: A sexta autem hora usque ad nonam, tenebrae factae sunt super uniuersam terram: intelligendum est à decima octava hora, usque ad uigesimam primam diei naturalis: ut nunc horae aguntur. Nam apud ueteres, solaris in horas tam noctis, quam diei temporales, non æquinoctiales diuidebatur. Mense autem Iunio, cum horae quam longissimae sunt: prima hora temporalis, est eadem, quae nona cum tertia parte decimae æquinoctialis. Secunda, quod reliquum decimae cum duabus tertijs undecimae. Tertia, quae duodecima cum tertia parte undecimae. Atque ita singulae tres horae temporales continent quatuor æquinoctiales. Pari modo, quarta est eadem, quae tertiadecima cum tertia parte quartadecimae. Quinta, quod reliquum quartadecimae cum duobus tertijs quintadecimae. Sexta, quod reliquum quintadecimae cum integra sextadecima, et est meridies. Item tres temporales, Septima, Octava, Nona, sunt eadem, quae quatuor æquinoctiales: uidelicet decima septima, decima octava, decimanona, uigesima. Item decima, undecima, duodecima, eadem quae uigesima prima, uigesima secunda, uigesima tertia, uigesima quarta. Non ab re hic uisum est subiungere epigramma Martialis ad Euphemum structorem Domitiani: ubi harum horarum temporalium meminit: est autem hoc:

Prima salutantes, atque altera detinet hora:

Exercent raucos tertia causidicos.

In quintam uarios exercent Roma labores.

Sexta

Sexta quies lassis, septima finis erit.
Sufficit in nonam nitidis octava palæstris.
Imperat extractos frangere nona toros.
Hora libellorum decima est Eupheme meorum:
Temperat ambrosias cum tua cura dapes:
Et bonus ætherio laxatur nectare? Cæsar:
Ingentiq; tenet pocula parca manu.
Tunc admittite iocos: gressu timet ire licenti
Ad matutinum nostra Thalia Iouem.

Horæ autem, de quibus agit Palladius, sunt quæ diem ab ortu solis ad occasum diuidunt, in partes duodecim: quæ umbris sic deprehenduntur. Fiat planities quadrata ad regulam, & libellam in loco aperto: qui toto die illustretur à Sole: spectetq; uno latere Septentrionem: alio Meridiem: Solem alio orientem: occidentem alio. Deinde in medio quadrati collocetur indagator umbræ: qui Græcè γνόμων, seu ομιαθίρας dicitur, obserueturq; prima dies cuiusuis mensis. Verbi gratia, Ianuarij: idq; cœlo sereno, tunc tacto gnomone à Solis radijs: umbra gnomonis prima hora diei erit longa pedes $\times \times \text{I} \times$. Secunda $\times \text{I} \times$. Tertia $\times \text{v}$. Quarta $\times \text{II}$. Quinta \times . Sexta IX . atque hac hora, semper (ut dixi) est meridies: tunc enim Sol altissimus facit umbras brevissimas. Deinde incipit declinare, & descendere ad occasum: atq; umbræ eadem, qua decreuerant, mensura augentur: quo fit, ut septima hora, quæ est prima post meridiem, umbra gnomonis sit longa pedes \times , & respõdeat quintæ antemeridianæ (nã horæ ante sextam antemeridianæ, post sextam pomeridianæ appellantur) Octava sit longa pedes $\times \text{II}$. & respondeat quartæ. Nona, $\times \text{v}$. quanta fuerat tertia. Decima, $\times \text{I} \times$. quot pedum erat secunda. Undecima, $\times \times \text{I} \times$. quot prima. Et quoniã in horarum spatio Ian. cum Decem-

bri

IN COLVMELLAM

bri mense cōuenit: eadem erunt umbræ singulis horis hoc mense, quæ & Ianuario. Idem quoq; faciendū est in cæteris mensibus: ut bini scilicet computentur. & Feb. in horarum mensura cum Nouembri mense concordet, Martius cū Octobri, Aprilis cū Septēbri, Maius cum Augusto, Iunius cum Iulio, quemadmodū in fine cuiusq; mensis apud Palladium licet uidere. Illud apud eundē in fine postremi mēsis his uerbis: Decembrem Ianuario in horis causa dispar adiunxit: cum linea simili ille augeatur, hic decrescat: intelligendum est & de umbris, quod tam ante meridiem, quàm post pares, atq; eadē in singulis binis mēsis sint: idq; dispari causa, & de diebus, quos constat sex mensibus augeri, & sex decrescere. Nam etsi eadem quantitate sunt horæ mense Ianuario, quæ & Decembri: eademq; mense Febuario, quæ & Nouembri: & sic in reliquis paribus, quemadmodum autor ostendit: tamē ex singulis paribus, quantum augetur alter, tantum alter diminuitur. Ascendente enim sole à capricorno ad cancrum (ut supra diximus) dies semper augentur: decrescunt contrà descendente illo, à cancro ad capricornum. Notandum præterea, crescentibus diebus, decrescere semper umbras gnomonis: contrà, decrescantibus illis, has semper aulescere: & hinc est, quod mense Ianuario cum dies breuissimi sunt, & augetur: prima hora diei umbra gnomonis est longa pedes $xxix$. Febuario, quæ est longissima, $xxvii$. Martio, xxv . Aprili, $xxiiii$. Maio, $xxiii$. Iunio, $xxii$. Mense autem Iulio, cū dies longissimi sunt, & decrescunt, prima hora diei umbra gnomonis est longa pedes $xxii$. quæ est breuissima. Augusto, $xxiii$. Septembri, $xxiiii$. Octobri, xxv . Nouēbri, $xxvii$. Decēbri, $xxix$. Id quod ut melius cognoscatur, subiunximus & eos menses, quibus

M A I I M E L L A M

dies augentur, umbris decreſcentibus: & eos, quibus dies decreſcunt, umbris creſcentibus. Incepimus autem ab Ianuario, & Iulio: quorum altero dies ſunt breuiſſimi, & ſemper augentur uſq; ad ſolſtitiū æſtiuum: & umbra longiſſimæ: ſed decreſcunt, quādiu dies augentur. Altero dies ſunt longiſſimi, & ſemper decreſcūt uſq; ad ſolſtitiū hybernū, & umbra breuiſſimæ: ſed augentur, quādiu dies decreſcunt. Et licet à ſolſtitijs incipiēdum fuiſſet, quæ Decembri, & Iunio fiunt, tuncq; dies uel augeri, uel decreſcere incipiunt: tamen incrementa, uel diminutiones dierum cum diminutionibus, incrementisq; umbrarum ſic facilius dignoſcuntur, qua quidem re cognita, & diſpar illa cauſa cognoſcetur: quia in horarum ſpatio Ianuarius Decembri, Februarius Nouembri, Martius Octobri, Aprilis Septembri, Maius Auguſto, Iunius Iulio adiuncti, linea ſimili, ut ait Palladius, augentur, uel decreſcunt.

Ianuario augentur dies: & umbræ
decreſcunt.

hora	I.	pedes	XXIX.
hora	II.	pedes	XIX.
hora	III.	pedes	XV.
hora	IIII.	pedes	XII.
hora	V.	pedes	X.
Hora	VI.	pedes	IX.
hora	VII.	pedes	X.
hora	VIII.	pedes	XII.
hora	IX.	pedes	XV.
hora	X.	pedes	XIX.
hora	XI.	pedes	XXIX.

Febr